

هفته بازارهای قلمرو جغرافیایی سهند

بهر روز خامه‌چی

بازارهای هفتگی اطراف سهند، رابط روستائیان باشهرنشینان است، از نظر اقتصادی، این بازارها بهترین مراکز مبادله کالا بوده، عرصه مناسبی است برای تبادل اجناس کشاورزی و اینکه تقریباً این بازارها قسمت عمده محصولات زراعتی و دامپروری را باقیمت ارزان و مناسب بکام خود می‌کشد.

بازارهای هفته اطراف قلمرو سهند، برای مردم این منطقه نوعی مشکل‌گشای عرضه و تقاضا است. در این بازارها احتیاجات زندگی روستائیان چه از طریق خرید اشیاء واجناس بطور نقدی و چه از نظر معاملات پایاپای برطرف میشود. بازارهای روز و هفتگی، بصورت مراکز وسیع مبادلات اجناس درآمده است که همه نوع معامله انجام میگیرد. حجم معاملات در این بازارها به نسبت کثرت اجناس و افزایش کالاهای مورد نیاز زیادتر شده است.

بازارهای هفته در روزهای معینی در یکی از مراکز تجمع روستائیان تشکیل می‌شود. در این بازارهای موقت، کشاورزان با تحویل محصولات و فرآورده‌های زراعتی از قبیل میوه‌جات، خشکبار، غلات، بادام، برگه، حبوبات و اجناس دست‌بافت مثل قالی، گلیم، جاجیم یا مواد لبنیاتی مانند پنیر، پوست، روده، پشم، روغن و کره اجناس مورد احتیاج خود را تهیه کرده و به‌خانه می‌برند. کمتر پولی در بازارها ردوبدل میشود، بعضی اوقات جنس را با جنس دیگر عوض می‌کنند، قالی را با اسب و گوسفند، غله را بالوازم خانگی و از این قبیل معاملات. روستائیان سعی می‌کنند بهر طریق که شده خود را به بازار هفتگی برسانند، اگر کاری هم نداشته باشند. بازار هفته محل ملاقات مناسب و خوبی برای روستائیان محسوب میشود. و تبادل نظری در بیشتر مسایل زراعتی و اجتماعی بعمل می‌آید. عده‌ای از پیشه‌وران بصورت فروشندگان دوره‌گرد و سیار (پیلهور) جای معینی در این بازارها برای خود دست‌وپا کرده‌اند و بر تعداد روزهای هفته در بازارهای مختلف، بساط خود را پهن کرده به مشتریان عرضه می‌کنند. هر روز محل کسب خود را از این بازار بآن بازار تغییر می‌دهند.

فروشندگان صبح زود از محل زندگی خود به طرف مکانی که بازار هفته در آن تشکیل می‌شود حرکت می‌کنند بسیار سریع و باعلاقه فراوان.

اغلب بازارها به نام روزهایی که در هفته تشکیل می‌شوند نامگذاری شده، بیشتر از سایر روزها مرکز تجمع مردم میباشد و روستائیان در کمترین فرصت با ساده‌ترین وسیله گاهی پیاده

۱ - پیلهور را بزبان محلی روستائی سهند (چرچی) گویند که لوازم خانگی و پارچه وزینت‌آلات را سوار اسب والاغ کرده و همیشه در حال حرکت از دهی بده دیگر است نوعی پیلهور که میوه و سبزی را از شهر بروستاها آورده آن‌ها را باغلات تخم مرغ و پوست و پشم عوض می‌کند.

میتوانند خود را بآن برسانند .

در قلمرو جغرافیائی سهند ، بازارهای متعددی در بخشها و شهرکها بوجود آمده که هر کدام از این بازارها ، مقدار زیادی از محصولات کشاورزی روستاهای تابعه دور و نزدیک را جذب می کند .

این بازارهای هفتگی اطراف شامل بازار احشام و دامها و بازار اجناس و محصولات کشاورزی است :

- ۱ - میدان دندیل مراغه
- ۲ - یکشنبه بازار بناب - دوشنبه بازار بناب (مخصوص احشام)
- ۳ - چهارشنبه بازار شیراز عجب شیر
- ۴ - شنبه بازار آذرشهر (توفارقان بازاری)
- ۵ - پنجشنبه بازار گوگان
- ۶ - یکشنبه بازار محقان
- ۷ - سهشنبه بازار خسرو شاه
- ۸ - دوشنبه بازار ایلخچی (بازار فروش پیاز)
- ۹ - پنجشنبه بازار اسکو
- ۱۰ - بازار عمومی صاحب الامر تبریز - میدان گجیل - میدان کشتارگاه (مخصوص حیوانات)
- ۱۱ - سهشنبه بازار اکین آباد
- ۱۲ - دوشنبه بازار تکمه داش
- ۱۳ - چهارشنبه بازار سراسکندر
- ۱۴ - جمعه بازار قریب دوست
- ۱۵ - پنجشنبه بازار ذولبین .

رابطه روستاهای سهند باشهرهای حومه و بازارهای هفتگی :

شهر و حومه و اطراف آن ، همواره توأم و باهم تشکیل جوامع انسانی را بعهده میگیرند شهرها ، همه روستاها و حوزههای کشاورزی اطراف خود را کنترل می کند . بین شهرها و حومه آن روستاهای منطقه سهند ، وابستگی دائمی و داخلی وجود دارد و در همه زوایای ناحیه روستائی آن ریشه دوانیده است . غالباً تولیدات و فرآوردههای روستاهای آن بیشتر در شهرها نیز بفروش میرسد . میتوان گفت که شهرهای قلمرو جغرافیائی سهند ، حیات اش وابسته و پیوسته ، به بخش کشاورزی آن است و بطور معمول روستاهای مزبور ، درآمد و سرمایه خود را به آن شهرها فرستاده اند و ناگزیرند وابستگی دائمی با مرکز استان و سایر شهرها و نقاط پرجمعیت برقرار نمایند . با توجه باین مسئله ، میان شهرها و روستاها و نواحی پرجمعیت ، مراکز معاوضه و مبادله کالا و خرید و فروش تولیدات و فرآوردههای روستائی و کشاورزی بوجود آمده که هفته بازار نام دارد .

روستائیان پس از فروش محصولات خود ، همه نیازها و احتیاجات خود را از شهرکها و بازارهای هفته تهیه می کنند .

فروش کالاهای غیر ضروری و زینتی در بازارهای روز معمول شده و معاملات قسطی و نسیه نیز باین بازارها راه پیدا کرده است . دایر شدن بانکها در شهرکها و روستاهای پرجمعیت و رواج چک و عده دار در امر مبادله کالا بخصوص حیوانات و فرش و غلات و سایر محصولات با سرمایه حجیم بر رونق این بازارها افزوده است . در گذشته قدرت خرید یک روستائی مساوی بود با میزان محصولی که به بازار عرضه میکرد ولی قدرت خریدش در حال حاضر به نسبت جنسی

که به بازار عرضه می کند افزایش یافته است و همواره می تواند کمبود خود را از طریق نسبه مرتفع کند یا چک مدت دار بکشد .

بعضی از کشاورزان سعی می کنند قبلاً محصولات خود را به قیمت مناسب تری فروخته بعد به بازار هفته بیابند ولی عده ای دیگر بهمان طریق سابق از گاو و گوسفند گرفته تا مرغ خانگی و فرش و غلات و حبوبات و همه را با خود به بازار آورده آنها را در مقابل مایحتاج خود بهر قیمتی که شده می فروشند .

مکان بازارهای هفته دو بخش جدا از هم است ولی در یکروز و گاهی در هفته در دو روز معاملات انجام میگیرد . قسمتی مخصوص اجناس خوراکی ، پوشاک ، لوازم خانه و بخشی از آن به فروش حیوانات و دامها اختصاص داده شده است .

در بخش اول که يك میدان وسیعی است فروشندگان برای خودشان سالهای متعددی مکان و جای ثابت و دائمی ایجاد نموده که بوسیله ریش سفید بازار و سایر فروشندگان برسمیت شناخته شده است . هر فروشنده ، بساط خود را پهن کرده ، چادر و آلاچیق برپا می کند .

در هفته بازارها این اجناس فروخته میشود :

خشکبار = بادام - گردو - کشمش - سبزه - برگه - سبزی خشک - خرما .
میوه و صیفی جات = هندوانه - سیب و گلابی - هویج - گوجه فرنگی - کلم - سیب زمینی - پیاز - سبزی خوردنی .

غلات = گندم - جو - آرد - کرشنه - چاودار - تخم یونجه .
حبوبات = نخود - لپه - برنج - لوبیا - کشک .
وسایل کشاورزی = گاو آهن - بیل - کلنگ - پارو - طناب - زین و پالان .
مواد غذائی = کره - پنیر - عسل - تخم مرغ - ماست - روغن حیوانی - نباتی - قند - چای .

پوشاک = چیت - پارچه از همه نوع - لباس های کهنه و مستعمل - کفش چرمی - لاستیکی .

دست باف = قالی - قالیچه - گلیم - جاجیم - جوال - خورجین - جوراب - پیراهن پشمی .

لوازم خانه = چراغ نفتی - زنبوری - خوراکیزی - سماور - رادیو - ظروف غذاخوری .

انواع کتابهای مذهبی و داستان = شاه اسماعیل - مختار نامه - حسن کرد - شیرویه - توضیح المسائل - تقویم و شمایل و تصاویر انبیاء و اولیاء .

در بخشی دیگر از میدان بازار هفته ، که عموماً محصور و شبیه کاروانسرا است انواع دامها و احشام مانند گوسفند - گاو - بز - بزغاله - گاو میش - اسب - قاطر - الاغ - شتر و اقسام مرغ های خانگی مانند مرغ و خروس - اردک - غاز - بوقلمون - انواع چرم خام - پوست گوسفند و بز - پشم گوسفند - پشم بره (گرم) - کرک بز و سایر فرآورده های دامی بفروش میرسد .

در هفته بازارها سود بیشتری عاید واسطه ها و دلالها میشود که سالها استاد کار و طرف اطمینان بوده و با قاطعیت معاملات را روبراه می کنند .

روزهای انجام هفته بازارهای قلمرو سهند، هیچوقت از فکر معامله کننده ها و سوداگران شهرکها و روستاها فراموش نمیشود . این بازار برای مردم کشاورز تولید يك سرگرمی کرده و يك حرفه و شغل دائمی در مورد دادوستد شده است و معاش خانواده های آنان از این رهگذر تأمین میشود .

ارتباط بازارهای هفتگی و شهرهای حومه سهند :

شهرها ناگزیرند جهت ادامه حیات خود با بازارهای هفته و بعضی از حوزة هائیکه اضافه تولید دارند رابطه برقرار نمایند ، این وابستگی اقتصادی بوسیله شبکه‌های حمل و نقل که موجب جایجائی کالاها و مردم است صورت می‌گیرد .

شهرها عموماً حیات خود را از اضافه تولید کشاورزان تأمین می‌کنند اما قبل از دریافت و مصرف بوسیله شهر ، اضافه تولید محصولات کشاورزی باید مراحل را به پیماید که این خود سبب بوجود آمدن مراکز مبادلاتی بین شهرها و روستاها میگردد . از این مراحل میتوان تمرکز اضافه تولید و حمل آن به مراکز مصرف در شهر را ذکر کرد و در مقابل ، شهرها نیز وسایل مورد نیاز قلمرو خود را بطور مستقیم به شهرکها و روستاهای اطراف می‌فرستند یا مردم روستاها را جهت استفاده از امکانات شهری به داخل محدوده شهر می‌کشد و بنام (منطقه نفوذ شهر) نامیده میشود که نمایشگر تأثیر نفوذ اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی و سیاسی شهر در بخش‌ها و روستاها و شهرکهای اطراف خود میباشد .

تبریز به نسبت قلمرو جغرافیائی اش مقام (مکان مرکزی) داشته و نفوذ خود را بیشتر و بهتر به بخشهای اطراف می‌رساند ، شهر مرکز همه فعالیت‌های تجاری است از این رو همه امکانات اقتصادی را در داخل خود جای میدهد ، سپس جریان منظمی کالاهای تولید شده را به شهرهای حوزة تجاری خود می‌فرستد .

راههای ارتباطی میان هفته بازارها و حوزة قلمرو تجارتی تبریز و شهرکهای اطراف سهند سبب شده که پس از دریافت کالا به نسبت در میان مراکز کوچکتر توزیع شود . ایجاد راههای شهری و شاهراهها بین مرکز شهر و روستاها و شهرکها و مزارع اطراف مهمترین اثری که دارد این است که روستاها را از انزوای جامعه اقتصاد بسته در میآورد . مسافرت‌های روزانه مردم شهرکها و روستاهای سهند به تبریز برای خرید مایحتاج ضروری گاهی از اهمیت هفته بازارها میکاهد ولی این مسافرتها تابع فصل و آب و هوای منطقه است .

بطور خلاصه شهر باید به مردم اش غذا برساند و آنرا تأمین و تولید کند که این امر سبب تحرك و رونق تمام بازارهای اطراف شهر میشود همینطور باید برای صنایع اش مواد اولیه خام تهیه نماید .

تبریز و بازارهای هفتگی سهند منطقه مبادله و نقش جمع‌آوری و بخش و تولید کالاها را بعهده دارد .

چهره عمومی بازارهای هفته را میتوان خیلی فشرده باین طریق شرح داد :

هفته بازار محوطه‌ای باز است که حاشیه و کنار آن را فروشندگان با پهن کردن بساط خویش محصور کرده‌اند و از هر نوع کالائی خاصه کالاهای ارزان قیمت و خوراکی‌های گوناگون در این بازارها پیدا میشود . بیشتر خوراکی را همانطور ایستاده می‌خورند ، قهوه‌چی نیز بسیار است با قوری بزرگ و آب داغ و کبابی روی چهارچرخه اش نیز در حال حرکت . گاهی در گوشه و کنار میدان ، قهوه‌خانه‌هایی با منازل و اطاقها بوجود آمده که مرکز تجمع پیشه‌وران و روستائیان میباشد . این قهوه‌خانه‌ها برای مشتریان خود تدارک غذا و چائی را دیده که در تابستان و زمستان بهترین پناهگاه و استراحت بشمار می‌آید . همه از کارها و زندگی ، مزرعه ، بازار هفته ، جریان آب ، اوضاع جوی ، وضع خانوادگی و مشکلات خویش بیکدیگر گزارش میدهند . کسانی که غذا و استراحت و کارش تمام میشود قهوه‌خانه را ترك کرده بلافاصله جای خالی را یکدسته دیگر از روستائیان که برای خرید و فروش به بازار آمده‌اند پر می‌کنند .